

Συνέντευξη

«Είμαστε μια χώρα βάτραχος»

Του ΒΑΓΓΕΛΗ ΒΑΓΓΕΛΑΤΟΥ

Δύο χρόνια μετά την κυκλοφορία του «Όλα σου τα 'μαθα μα ξέχασα μια λέξη» με πάνω από 170.000 πωλήσεις (και το βραβείο κοινού του ΕΚΕΒΙ), ο συγγραφέας του Δημήτρης Μπουραντάς επιστρέφει με το «Επί σκηνής χωρίς πρόβα» (εκδόσεις «Πατάκι»). Ο γνωστός καθηγητής μανάτζμεντ και ηγεσίας της ΑΣΟΕΕ, με αυτό το δοκιμακό μίγμα κοινωνικών επιστημών και αφήγησης, προσπάθησε να φτιάξει ένα εργαλείο επιλογής αξιών και αποφάσεων και ταυτόχρονα να μιλήσει για τον καθημερινό αυτοσχεδιασμό που απαιτεί η σύγχρονη ζωή και... αυτοσχεδιάζει μπρος στο καροτοφώνάκι...

- Πού αποδίδετε την επιτυχία του «Όλα σου τα 'μαθα...»

«Ήταν απροσδόκητα μεγάλη, αλλά δεν πιστεύω πως είναι ένα άριστο βιβλίο και γι' αυτό πούλησε. Μάλλον ο κόσμος πλέον "ψάχνει μαλλιά για να πιαστεί" που λένε. Ψάχνει ένα διαφορετικό λόγο σε όλο αυτό το ρημαδιό καταναλωτισμού, συνταγών και εφήμερου. Ήταν ένα βιβλίο - υβρίδιο, μια διασταύρωση δοκιμίου και λογοτεχνίας, όπου ο κόσμος απόλαυσε τα διδάγματα, λόγω της ανάγκης του να επαναπροσδιορίσει κάποια βασικά υπαρξιακά ερωτήματα».

- Στην προηγούμενη κουβέντα μας είχατε δηλώσει πως το επόμενο βιβλίο σας θα είναι για το κυρίαρχο μοντέλο πολιτισμού, με το οποίο είχατε πει πως έχετε πρόβλημα. Τελικά αυτό είναι το «Επί σκηνής χωρίς πρόβα»;

«Ναι, πρόκειται ουσιαστικά για μια εξέταση του πυρήνα του μοντέλου πολιτισμού. Αφορά το πώς σκεφτόμαστε και λειτουργούμε, τις επιλογές κάνουμε, πώς καταναλώνουμε, πώς βλέπουμε τον εαυτό μας, ποιο είμαστε, ποιος και τι μας καθορίζει.

Ανάμεσα στη ρήση του Καμί "η ζωή είναι ένα άθροισμα των επιλογών" και αυτή του Φροΐδ "είμαστε αποτελέσματα της Ιστορίας και ταυτόχρονα δημιουργούμε Ιστορία" προσπαθεί να καθορίσει τα βασικά στοιχεία του κόσμου όπου ζούμε σε επίπεδο ελευθερίας των επιλογών μας. Να ανιχνεύσει ποιοι από τους περιορισμούς στις επιλογές μας είναι πραγματικοί και ποιο μέρος μιας πλαστής πραγματικότητας. Αν τελικά είναι όλα ζητήμα τυχαίου και μοιραίου ή επιλογών».

Στο νέο του βιβλίο
«Επί σκηνής
χωρίς πρόβα»
ο Δημήτρης
Μπουραντάς
επανεξετάζει τον τρόπο
που σκεφτόμαστε,
κρίνουμε
και ζούμε

- Το ύφος του όμως έχει ξεκόψει από το λογοτεχνικό του προηγούμενου. Γιατί;

«Γιατί βασίζεται σε μια σύνθεση κοινωνιολογίας, φιλοσοφίας και ψυχολογίας, γραμμένο με δοκιμακό αλλά εκλαϊκευμένο τρόπο.

Δεν είναι τόσο "εύκολο" όσο το προηγούμενο, αλλά αυτό ήταν απαραίτητο. Γιατί συνθέτει και παρουσιάζει συμπυκνωμένη γνώση που σε άλλα συστήματα εκπαίδευσης την παρέχουν στους ανθρώπους από το σχολείο. Για να κάνουν καλύτερες επιλογές και να ζουν καλύτερα παρά τους κοινωνικούς περιορισμούς. Είναι γραμμένο όμως με τρόπο που να μπορεί να το διαβάσει και ένας έφηβος. Έχει μέσα του το στοιχείο της αφήγησης και του χιούμορ, αλλά αυτό δεν είναι κυρίαρχο. Περιορίζεται σε κομμά-

τια ανεκδότων και ιστοριών που λειτουργούν σαν παραδείγματα και το κάνουν απλά περισσότερο προβάσιμο. Η αγωνία μου είναι πως απαιτεί μια μεγαλύτερη προσοχή και συγκέντρωση από ένα ευχάριστο λογοτεχνικό κείμενο για να προσφέρει τις έννοιές του».

- Πώς το επηρέασε η οικονομική κρίση που ξέσπασε όσο γράφατε;

«Κυρίως ως προς το περιεχόμενο. Κάποιες σύγχρονες έννοιες του μανάτζμεντ, όπως αυτή του "hope", δηλαδή της θετικής ψυχολογίας και της δυναμικής της, του "mindfulness", δηλαδή της εγρήγορης, της "ανθεκτικότητας" κ.λπ., τονίστηκαν γιατί ένιωσα την ανάγκη τους στο γενικότερο κλίμα και αυτό μου βγήκε στο γράψιμο».

- Ποια είναι η θέση του βιβλίου απέναντι στην κρίση;

«Ότι είναι σημαντικότερο από ποτέ να κάνουμε οσωτότερες επιλογές. Για να μπορούμε όμως να το κάνεις αυτό, πρέπει να αναπτύξεις την υπαρξιακή νοημοσύνη, τη νοητική, κοινωνική, συναισθηματική και πολιτική νοημοσύνη. Αυτός είναι ο στόχος του "Επί σκηνής χωρίς πρόβα", να γίνει ένα εργαλείο γι' αυτή την αλλαγή. Να πάρει το μοντέλο πολιτισμού να επιβάλλει τις λάθος ανάγκες με λάθος τρόπο. Πρέπει να μάθουμε να ορίζουμε οσωτά τα προβλήματα, όπως έλεγε ο Αϊνστάϊν».

- Με όρους μανάτζμεντ η ελληνική κρίση ήταν αναπόφευκτη;

«Ήταν φως φανάρι για χρόνια πως πάμε για κρίση. Το έγγραφα και

στο προηγούμενο βιβλίο, το έλεγα και σε διαλέξεις παλιότερα, πως θα είναι θαύμα ότι να αναπτυχθούμε, αλλά απλά να παραμείνουμε μερικά χρόνια ακόμα σε αυτή την κατάσταση. Είμαστε μια χώρα βάτραχος. Σαν αυτόν του γνωστού παραδείγματος. Αν έριχνες τον βάτραχο ξαφνικά στο ζεματιστό νερό θα καιγόταν, θα πηδούσε και θα γλίτωνε. Αλλά επειδή μπήκε στη χύτρα όταν το νερό ήταν κλιμαρό, άρχισε να ζεσταίνεται αργά και όταν πήρε χαμπαί τον κίνδυνο είχε οχεδόν βράσει και δεν μπορούσε πια να αντισταθεί».

- Το παγκόσμιο «βράσιμο» ήταν δηλαδή ζήτημα πολιτισμού και όχι οικονομίας;

«Στο εξωτερικό, μεγάλα ερευνητικά ινστιτούτα με μετρήσεις ανακινούν επί χρόνια πως παρ' ότι αυξάνεται η κατανάλωση δεν αυξάνεται η ποιότητα ζωής, το "well being". Αυτό σημαίνει πως το μοντέλο κατανάλωσης που ο πολιτισμός μας προβάλλει δεν λειτουργεί πια. Δεν την ψώνισα να ισχυρίζομαι πως έχω την επόμενη μεγάλη ιδεολογία, αλλά λέω πως πρέπει να επανεξετάσουμε τις επιλογές μας και να μάθουμε να κάνουμε τις σωστές ερωτήσεις για να περάσουμε στη μετα-ιδεολογία που θα μας βγάλει από εδώ».

- Βλέπετε την κρίση να φέρνει μια μεγάλη πολιτισμική αλλαγή;

«Η αλλαγή στον πολιτισμό είναι ήδη παγκόσμιο ζήτημα. Γιατί τώρα με την κρίση φάνηκε το χάσμα ανάμεσα στις υπεραναπτυγμένες τεχνολογικές επιστήμες και τις εγκαταλελειμμένες κοινωνικές. Ειδικά στην απληστία και την αρπαχτή που είναι σύμπτωμα της κρίσης αξιών και εκφράζεται πρώτα στις πολιτικές και οικονομικές ηγεσίες. Πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη σημασία στις ανθρωπιστικές σπουδές. Λένε για πλάκα πως για να οδηγείς αυτοκίνητο θες δίπλωμα, ενώ για να κάνεις παιδιά όχι. Ναι, ζούμε σε κοινωνίες που σου μαθαίνουν να οδηγείς, αλλά όχι πώς να γίνεις ο μέντορας του παιδιού σου. Αν τα σχολεία μας προσέφεραν όσα έπρεπε, δεν θα έπρεπε να γράφω αυτό το βιβλίο. Δεν γίνεται ολόκληρο οικονομικό πανεπιστήμιο, για παράδειγμα, να μην έχει καθηγητή Φιλοσοφίας και να μη διδάσκει όσα είπε ο Αριστοτέλης για την ηθική».

« Τώρα με την κρίση φάνηκε το χάσμα ανάμεσα στις υπεραναπτυγμένες τεχνολογικές επιστήμες και τις εγκαταλελειμμένες κοινωνικές. Ειδικά στην απληστία και την αρπαχτή που είναι σύμπτωμα της κρίσης αξιών και εκφράζεται πρώτα στις πολιτικές και οικονομικές ηγεσίες »